

Agenterii dil revuo Mondo;

Anglia: J. W. Baxter, 57 Limes Grove, Lewisham, London
S. E. 13

Austria: J. Baller, Laurenzgasse 15/28, Wien V.

Belgia: Gouix V., 62 Rue Vandermeersch, Schaerbeck-Bruxelles.

Brazilia: L. Kauling, Caixa Postal 172, Campinas, Sao Paulo.

Chekoslovakia: K. Neumeister, Praha VI-59.

Dania: Ido-Kontoro, G. Møenster, 6 I Sundvej, Hellerup.

Finlando: Lektor Erik Falck, Skepparegatan 33, Helsingfors.

Francia: L. M. de Guesnet, 83 rue Rochechouart, Paris IX
(postcheko Paris 264,37)

Germania: Dro. S. Auerbach, Bockenheimer Anlage 45, Frankfurt (Main) (postcheko Frankfurt 169,86)

Hispania: Pedro Marcilla, Menendez Pelayo 27, Barcelona.

Holando: H. de Lange, Huizumerlaan 260 P Schans bij Leeuwarden.

Hungaria: Ido-Editerio, Dios àrok 24, Budapest I.

Italia: Prof. G. Meazzini, S. Giovanni Valdarno, Firenze.

Latvia (Letonia): Robert Timmermann, Maiznicas iela 12 dz
1, Riga.

Luxemburgia: Ido-Kontoro, H. Meier-Heucké, Esch-sur-Alzette.

Polonia: Ad. Kenig, Warminska 45, Warszawa 9.

Rusia: Toirusia Asocio di amiki di Linguo Internaciona IDO.
Moskva 9, Postkesto 2103.

Suedia: Sueda Ido-Editerio. Surbrunnsg. 37, Stockholm, Va.

Suisia: Albert Noetzi, Ido-Kontoro, Oerlikon-Zürich.

U. S. A.: { A. J. Angman, 1018 Louisa Street, Elizabeth, N. J.
{ Oscar C. Roos, 1575 Townsend Avenue, New York City.

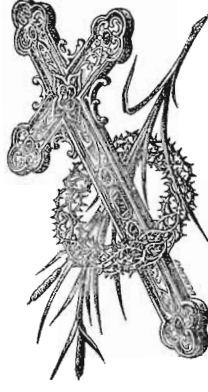
Biblioteko Katolik Idista

No. 10.

POLYEUKTOS

MARTIRO

Kristana Tragedio
da P. CORNEILLE

Tradukita ad Ido
da Kanoniko J. HOUILLON,
profesoro en la G. Seminario
di Saint-Dié (Vosges) Francia.

IMPRIMATUR :

Sancii-Deodati, die 13^a februarii.

† ALPHONSUS-GABRIEL,

Episc. San. Deodat.

Dedikita a nia amika Abado J. GUIGNON,

vice-sekretario di l'Ido-Akademio,

ilqua kun tant afableso e maestrata kompetenteso

guidis mea unesma pazi Idistala.

POLYEUKTOS

Yen to quon ni lektas en la « *Vivo dil Santi* » da Surlus (Kartuziana reguliero + 1578) pri la martiro Polyeuktos :

« Polyeuktos e Nearkos esis du nobeluli tre amikale inter-amanta. Li vivis sub Decius, ye 250 cirkume ; li habitis en Melitene, chef-urbo di Armenia. Nearkos esis Kristiana e Polyeuktos ankore pagana, quankam tre inklinata a krista-nesor.

L'imperiestro publikiginte edikto severega kontre la Kristiani, Nearkos tre trublesis, ne pro timo a la tormenti per qui lu esis minacata, ma pro timo ke lia reciproka amikeso domajesos da l'edikto qua anuncis grava puniso a la Kristiani e granda honori por lia enemiki.

Polyeuktos remarkis la tristeso di sua amiko e, saveskinte la motivo di olta, dicens a lu sincerakordie : « Ne timez ke l'imperial edikto separos ni. Me canokte sonjis pri la Kristo quan vu adoras. Lu forprenis de me robo sordida, e vestizis me per robo splendida ; pose, Lu igis me acensar sur kavato alizita por sequar Lu. Pro ta sonjo me rezolvis facor to quon me de longe intencis. Nur la nomo « *Kristana* » mankas a me, e vu ipsa povis remarkar ke me respektoze askoltis vu kande vu esis parolanta pri vua Mesto, e ke me sempre admiris la santeso di Lua agi e diskursi kande vu esis lektanta a me Lua vivo e docado. Ho Nearkos ! se me esus iniciita a Lua misterio e ricevinta la graco di Lua sakramenti, kun quanta ardoro me dezirus mortar por Lua glorio e la defenso di Lua doktrino !

Nearkos, disipinte lua skrupula heziti per l'exemplo dil Santa Furtinto, qua en un instanto meritis la paradizo quankam lu ne esis baptita, quik Polyeuktos, animata da pia fervoro, sizis l'edikto imperiala, sputis sur ol, laceris ol per peci quin il forjetis e, vidante idoli portata dal populo adsur l'altari por adoresor, arachis li de ti qui portis oli, frakasis li sur la tero e trampis li, e tale astonis omni e sua amiko qua ne expektis ago tante zeloza.

Lua bo-patrulo Felix, qua esis komisita da l'imperiestro por persekutar la Kristiani, vidinte ipse lo agita da sua bo-filiulo, chagreneskis pro la periso di sua familial esperi, esforcis shanceligar la konstanteso di Polyeuktos, unesme per benigna paroli, pose per minaci, fine per frapi quin il igis aplikar a lu da tormentisto ; ne sucesinte vinkar lu, il sendis a lu sua filiino Paulina, volante probar ka spozino-lakrimi plu efikos kam ruzo e severeso. Vidinte ke il obtenas nulo, e mem ke la

fermeso di Polyeyuktos konvertas multa pagani, il kondamnas lu a senkapigeso. Ta verdikto quik ekekutesis, e la santa martiro, baptite nur en sua sango, posedeski la glorio quan Deo promisis a ti qui renuncas su ipsa pro amo a Lu ».

(Santa Polyeyuktos esas mencionita en la Romana martiro-listo ye la 13^a februaro).

Tala esas la temo ek qua P. Corneille kompozis belega tragedio quan me tradukis ad Ido, esforcante expresar maxim exakte posible la idei di l'originalo.

J. HOUILLON.

NOTO. — La tragedio da Corneille pri Polyeyuktos tradukesis a la Armeniana ed imprimesis en Venezia, en 1858, da la Mekhtaristi. La texto Armeniana e la Franca esas apud-pozita.

Lo pruvas kun quanta estimo la verko da Corneille esis judikata da la samlandani di Polyeyuktos.

Analizo dil tragedio

AKTO I. — Polyeyuktos, quan sua amiko Nearkos incitas a bapteso, hezitas kelkatempé pro la pavoro inspirita a lua spozino Paulina da sonjo mal-augura; ma balde il rezolvas baptesor, malgre la supliki di Paulina, a qua il ne revelas lo rezolvita.

Ica, pos l'ekiro di sua spozo, naracas a sua konfidentario Stratoniike la sonjo qua pavorigis el. Ula kavaliéro nome Severus, olim amorita el, ed amorita da el en Roma, ilquan el renuncabis por spozigar Polyeyuktos, segun l'impero di sua patro Felix, sonje aparís ad el kun aspekto minacoza; Kristani jetis ilua rivalo ye lua pedi, e Felix ipsa poniardagis sua bo-filio.

Lua pavoro konfirmesas per l'anunco da Felix ke Severus, quan on kredabis mortinta en kombato, jus arivis por celebrar sua vinko per sakrifiko, e forsan anke por su venjar a Felix pri l'olima refuzo mariajala. Pro la deziro di Felix, Paulina konsentas intervido kun Severus, por esforcar kalmigar lua rankoro.

AKTO II. — Severus, saveskante la mariajo di Paulina, chagrenegas. Ica deklaras ke el, malgre sua amoro ad il, facis sua devo obediente l'impero da sua patro, ed el demandas de Severus ke il de nun ignorez el.

Tamen la sonjo qua aparigis ad el l'imajo sangoza di Polyeyuktos, duras desquietigar elu. Stratoniike ne sucesas kalmigar el, ed ipsa Polyeyuktos, retrovenante bonstanda e salva, ne dispas elua pavoro.

Kleon venas anuncar la sakrifiko. Lore Polyeyuktos, qua restis sola kun Nearkos, koncias esar animata per la graco, forduktas sua amiko, e li kune kuras aden la templo por renversar la statui dil falsa dei.

AKTO III. — Paulina monologe expresas sua timo. Stratoniike venas naracar ad el quale Polyeyuktos e Nearkos interruptis la sakrifiko e renversis la statuo di Jupiter.

Felix advenas; lu igis Nearkos quik ocidesar, ma hezitas kad il indulgos sua bo-filiulo. Paulina demandas indulgo ad ica, ma Albinus venas anuncar ke Nearkos ocidesis, e ke Polyeyuktos aspiras sequar sua amiko. Lore Felix volas promisar nulo a sua filiino. Instigata e da l'imperi di Decius e da sua senkuraja ambicio, il facas odiinda delibero, e decidas ke Polyeyuktos ocidesos se lu obstinos restar Kristana.

AKTO IV. — Polyeyuktos esas pronta mortar, ed exhalas per lirika strofi la joyo di sua anno ebrigita da l'espero a martirigeso. Il fermege rezistas la supliki di Paulina, e pregas Deo lumizar el ipsa.

Severus, quan il venigis, arivas; Polyeyuktos instigas lu a spozigar Paulina, dicante ke il esus felica pos-lasar muliero tante vertuozo a viro tante meritoza. Pose, il livras su a la gardisti qui lu forduktas. Ma Paulina deklaras a Severus ke el ne spozigos la viro qua ulmaniere determinis la morto di elua spozo, e suplikas lu uzar sua influo por salvar Polyeyuktos. Severus, malgre la observi di Fabianus, jeneroze rezolvas facor lo demandita da Paulina, e justifikas la Kristani, di qui il admiras la vertui.

AKTO V. — Felix suspektas la demarshi da Severus por Polyeyuktos. Il esforcas retro-dukta sua bo-filiulo al paganismismo e hipokrite simulas konvertar su al Kristianismo. Paulina adjuntas sua tenera supliki al plori di sua patruo, ma la martiro permanas ne-shanceligebila ed iras al morto. Paulina marchas sequante lu.

Felix penas exkuzar sua krueleso koram Albinus.

Paulina retrovenas konvertita dal morto di sua spozo ed aspiras mortigesor quale lu.

Felix, quan Severus minacas per sua venjo, koncias anke ipsa esar vinkita dal graco deala, e deklaras su kom Kristano. Severus admiras ta chanji, e promisas uzor sua influo por cesigar la persekuto da l'imperiestro.

PERSONI

FELIX, *Romana senatano, guvernisto di Armenia.*
POLYEUKTOS, *Armeniana nobelulo, bo-filio di Felix.*
SEVERUS, *Romana kavaliro, favorato di l'impertestro Decius.*
NEARKOS, *Armeniana nobelulo, amiko di Polyekutos.*
PAULINA, *filino di Felix, spozino di Polyekutos.*
STRATONIKE, *konfidencario di Paulina.*
ALBINUS, *konfidencario di Felix.*
FABIANUS, *servisto di Severus.*
KLEON, *servisto di Felix.*
TRI GARDISTI.

La fakti eventas en Melitene, chef-urbo di Armenia.
en la palaco di Felix, ye 200 p. K.

AKTO I

.....

CENO I

Polyekutos, Nearkos.

NEARKOS

Nu! vu suciias sonji di homino!
Ka tante mikra objekti trublas vua grand anmo?
Ka vua kordio, tantafoye probita en militi,
Pavoreskas pri danjero quan fantaziis muliero?

POLYEUKTOS

Me savas quon esas sonjo, e quante poke mustas fidar
Viro ad olua stranjeso
Qua, per konfuz amaso de noktal kimeri,
Formacas van objekti quin la veko destruktas.
Ma vu ne savas quon esas muliero;
Vu ne savas quala povon el havas sur nia tot anmo
Kande, pos sucesir longatempem charmegar ni,
Ni vidas la mariajo-torchi jus acendita.
Paulina, sinkat en senmotiva chagreno,
Pavoras, e ja kredas vidar mea morto pri qua el sonjis;
El opozas sua lakrimi al projekti facita da me,
E penas por impedir me ekirar la palaco.
Me desprizas lua pavoro ma cedas a lua lakrimi;
Ka la konjunturo esas tante urjanta, Nearkos,
Ke me devas nul-egardar la sospiri di amorantino?
Per kurt ajorno me cesigos lua desquieteso
Por povar tot-quiete facar to quon olca trublas cadie.

NEARKOS

Tamen, ka vu esas plene certigita
Pri havor suficanta vivo o perseverado?

Ka Deo, qua tenas vua anno e dii en sua manuo,
Promisas a vua deziri ke vu povos lo morge ?
Lu sempre esas tote yusta e bona ; ma Lua graco
Ne sempre decensas kun sam efiko.
Pos certa tempo quan ni tardesante perdis,
Ol ne plus havas ta stroki qui emocigas la kordii ;
Nia kordio hardeskas, e repulsas o misuzas ol ;
La deala brakio grantas ol plu spareme.
E la sant ardoro, qua mustus incitar ni al vertuo,
Plu rare flameskas o ne plus efikas ulo.
La graco, qua hastigis vu a bapteso,
Ja febleskas ed altereskas,
E pro kelka sospiri quin on audigis da vu,
Lua flamo disipesas e balde extingesos.

POLYEUKTOS

Vu mis-konocas me : la sam ardoro animas me,
E la deziro kreskas kande l'efekto ajornesas.
Ta lakrimi, quin me spektas per spoz-okuli,
Igas me ne min kordie kristana kam vu ;
Ma, pri recevor la sakra karaktero
Qua lavas nia peki per salutara aquo,
E qua, purigante nia anno e lumizante nia okuli,
Ri-donas a ni nia originala yuro pri la cielo,
Quankam me preferas ol kam la splendidaji di rejio,
(Nam ol esas la suprem e sola bonajo quan me aspiras)
Me opinionas ke, por kontentigar just e sant amoro,
Me darfas kelke tardeskar ed ajornar lo per un dio.

NEARKOS

Tale l'ennemiko dil homaro trompas vu :
Quon lu ne povas per forco, ton lu probas per ruzo.
Jaluza pri la bona projeti quin lu penas abatar,
Tin lu tardigas quin lu ne povas ruptar :
Lu trublas la vua per obstakli sempre plu multa,
Lore per lakrimi, lore per kelk altro ;
E ta sonjo plenigita de trista vizioni,

Esas nur l'unesma de lua trompili :
Lu uzas omno, e pregi e minaci ;
Lu sempre atakas e nultempe fatigesas ;
Lu esperas fine povor quon lu ne ja povis,
E pensas ke lo tardigita esas mi-ruptita.

Repulsez lua unesma frapi ; lasez Paulina plorar.
Deo ne aceptas kordio quan la mundumo dominacas,
Qua turnas su ad-retro, e hezitas pri sua selekto,
Ed askoltas altra voco kande lun advokas la voco deal.

POLYEUKTOS

Por donar su a Deo, kad on devas amar nulu ?

NEARKOS

Ni darfas amar omno ; Lu permisas lo, Lu imperas lo ;
Ma esas savenda ke ta Sinioro dil Siniori
Volas l'unesma amo e l'unesma honori.
Pro ke nulo egalesas Lua suprega grandeso,
On devas amar nulo se ne pos Lu ed en Lu ipsa,
Sen egardar, por plezar a Lu, spozino, havaji e rango,
E por Lua glorio riskar e varsar sua tota sango.

Ma quante vu foresas de ta perfekt ardoro

Da vu bezonata, quan me deziras a vu !

Me povas parolar a vu nur kun lakrimoz okuli.

Polyeuktos ! pro ke nuntempe on odias ni en omna loki ;

Pro ke persekutante ni, on opinionas servar la Stato ;

Pro ke a la maxim acerba tormenti kristano expozesas ;

Quale vu povos vinkar ita dolori,

Se vu ne povas rezistar lakrimi ?

POLYEUKTOS

Vu ne astonas me ; la kompato qua me dolorigas
Tre konvenas al maxim nobla kordii, ed ol ne esas febleso.
Por simili a me, ho Nearkos, okulo di belino esas tre povoza,
Ed ulu qua ne timas mortar, timas chagrenigar ol.
E se me devos afrontar la maxim harda tormenti,
E judikar li kom charmiva e delicoza,

Vua Deo, quan me ne ja audacas nomizar mea,
Por lo donos a me forteso, igante me esar kristano.

NEARKOS

Hastez do kristanesar !

POLYEUKTOS

Yes, kara Nearkos, me hast-iras ad lo :
Me ardoras portor olua glorioza sigluro ;
Ma Paulina esas afliktat e ne kurajas konsentar,
— (Tante elun ita sonjo trublas) — ke me ekirez.

NEARKOS

Vua retroveno esos por el tante plu charmiva ;
Ne plu tarde kam pos un horo vu devishos lua lakrimi ;
E la joyo en rividar vu semblos ad el tante plu dolca,
Quante plu el plorabos pri tante kara spozo.
Nu ! on vartas ni.

POLYEUKTOS

Pacigez do lua timo,

E kalmigez la doloro qua lezas lua anmo...
Yen ke el ri-venas.

NEARKOS

Fugez !

POLYEUKTOS

Me ne povas lo !

NEARKOS

Vu devas lo !

Fugez enemiko qua konocas vua febla punto,
Qua trovas ol facile, qua vundas per sua vidado,
E di qua la mortigiva frapo mortigante piezas.

POLYEUKTOS

Me fugez, pro ke oportas !

.....

CENO II

Polyeuktos, Nearkos, Paulina, Stratonike.

POLYEUKTOS

Ne plu tarde kam pos un horo me retrovenos hike.
Adio, Paulina, adio !

PAULINA

Qua motivo tante urjanta koaktas vu ekirar ?
Ka la honoro koncernesas ? Ka la vivo ?

POLYEUKTOS

Koncernesas multe plu grava kozo.

PAULINA

Qua do esas la sekretajo ?

POLYEUKTOS

Uldie vu konocos olu : me livas vu kontrevole ;
Ma ya oportas !

PAULINA

Ka vu me amoras ?

POLYEUKTOS

Me vu amas,
Deo lo atestez, multe plu kam me ipsa ;
Ma..

PAULINA

Ma mea chgreno ne povas emocigar vu !
Vu havas sekretaji quin me ne darfas konoceskar !
Quala pruvo di amoro !... Pro nia mariajo,
Grantez a me ca nura dio.

POLYEUKTOS

Sonjo pavorigas vu ?

PAULINA

Vana esas olua presigni,
Me lo savas ; ma me ya amoras vu... e pavoras.

POLYEUKTOS

Ne timez ulo mala dum unhora absenteso,
Adio ! vua lakrimi tro dominaceskas me ;
Me ja sentas mea kordio pronta revoltar,
E nur fugante, me povos rezistar ol.

.....

CENO III

Paulina, Stratonike.

PAULINA

Irez do, ne suciez mea plori, kurez e hastez
Rencontre al morto quan la dei predicis a me ;
Sequez la fatal povo di tua funesta destini
Qua forsan livras tu a la manui dil asaineri...
Tu vidas, ho kara Stratonike, en qual epoko ni vivas :
Yen nia dominaco sur l'anmi dil viri ;
Yen quo restas a ni, e la kustumal efiko
Di l'amoro quan li ofras, e dil promisi quin li facas a ni.
Tam longe kam li esas nur amoranti, ni esas suverena,
E til nia konquesteso li traktas ni quale rejini,
Ma pos la mariajo li suafoye esas rejji.

STRATONIKE

Vun amarar Polyeutkos ne falias ;
Se en ica kazo il ne konfidencas a vu omno,
Se il departas malgre vua lakrimi, lo esas ago prudenta,
Ne tristesez pri lo, e, quale me, judikez
Kom plu oportuna ke il celez a vu la motivo,
E vu certigesez ke il esas justa.
Konvenas ke nia spozo celez a ni ulo,

Ke ulfoye il esez libera e ne su abasez
Til justifikar a ni omna sua pazi.
Gespozi quaze per unika kordio same joyas e sufras,
Ma ol tamen havas funcioni diversa,
E la lego di Himen, qua igas vi unionita,
Ne postulas ke il tremez kande vu tremas.
To quo pavorigas vu ne povas trublar lu :
Il esas Armenianna e vu esas Romana,
E vu ya savas ke nia du nacioni
Pri ta questioni ne havas simil idej :
Irga sonjo judikesas da ni kom ridindajo,
Ol ne pozas en ni espero... nek timo, nek skrupulo ;
Kontraste, ol en Roma fideme aceptesas
Kom exakt imajo dil fataleso.

PAULINA

Irge quante poka kredon ol obtenas de vi,
Me opinionas ke tua pavoro egalesus la mea,
Se sama hororindaji frapabus tua spirito,
O se a tu me nur naracabus oli.

STRATONIKE

Ofte konfidence alejas chagreno.

PAULINA

Askoltez. Ma bezonesas ke me dicez a tu plu multo,
E ke, por plu bone komprenar tante trista naraco,
Tu saveskez mea febleso e mea altr amori :
Honesta muliero darfas senshame konfesar
Ta surprizi dil sensi quin la raciono vinkas ;
Nur tal asalti igas la vertuo brilar,
Ed on dubas pri kordio qua ne ja militis.
En Roma, ube me naskis, ica desfelica vizajo
Ravisis la kordio di ul kavalihero Romana ;
Il nomesis Severus... exkuzez la sospiti
Quin ecitas ankore ta nomo a me tro kara.

STRATONIKE

Kad il esas ta qua recente, per sakrifiko dil vivo
 Salvis de la enemiki vua imperiestro Decius ;
 Qua mortante arachis la vinko de lia manui,
 E igit la fortuno retrovenar de la Persi a la Romani ;
 Quan inter tanta mortinti imolita por lua mastro
 On ne povis ri-trovar od adminime ri-konocar ;
 Por qua, sume, Decius, po tante bela prodaji,
 Tante pompoze erektigis vana tombeji ?

PAULINA

Ho ve ! to esis lu, e nultempe nia Roma
 Genitis plu grand anno, nek vidis plu nobla homo.
 Pro ke tu konocas lu, nulon pri lu me a tu dicos.
 Me amoris ilu, ho Stratonike : con ya il meritis.
 Ma poke utilesas merito... sen fortuno.
 Che lu, olta esis granda, olca mikra ed ordinara :
 Funesteg obstaklo quan vertuoz amoranto
 Tro rare povas vinkar apud la patro di l'amorantino !

STRATONIKE

Bel okazono por forta konstanteso !

PAULINA

Dicez prefere : por shaminda e fola rezisto
 Qua nomizesus vertuo nur da yunino
 Intencanta, pro egoist avantajo, faliar sua devo.
 Dum ta grand amoro quan me havis a Severus,
 Me ekspektis spozo de l'arbitrio di mea patro,
 Esante sempre pronta acceptar lu ; e nultempe mea lango
 Konfesis l'amoro quan mea okuli revelis.
 Severus posedis mea kordio, deziri, pensado ;
 Me ne celis de lu quante me esis kordie-vundita :
 Ni kune sospiris e deploris nia desfortunaji,
 Ma, vice esperon, il nur plorin obtenis ;
 E, malgre sospiri tante dolca e bonaugura,

Mea patro e mea devo esis ne-flexebla.
 Fine, me livis Roma e ta perfekt amonto,
 Por akompanar adhike mea patro en lua gubernio.
 Ed ilta, deseperante, refujis aden l'arneo
 Por querer la famo di glorioza morto.
 La ceteron tu savas ; mea arivo adhike
 Igis me renkontrar Polyueuktos e me charmis lua okuli ;
 E, pro ke il esas la chefo di la hika nobelaro,
 Mea patro prizegis ke il divenis amoranto a me,
 E per lua alianco kredis su certigita
 Pri divenor plu timinda e plu estimata :
 Il aprobis lua amoro e decidis la mariajo ;
 E, kande me vidis me destinata por lua spozo-lito,
 Me, pro devo, donis a lua afeciono
 Omno quon l'altru obtenabis pro inklineso.
 Se tu dubas pri lo, agnoskez lo per la timo
 Da qua tu vidas mea anno vundata en ica trista dio.

STRATONIKE

Ol suffice manifestas quantege vu amoras lu...
 Ma qua sonjo, cetere, pavorigas vua kordio ?

PAULINA

Me sonje-vidis ilu canokte, lu, ta desfelica Severus,
 Kun manui venjema ed okuli irace-ardoranta ;
 Lu ne esis kovrita per ta trista raji
 Quin fantomo dezolata adportas de la tombi ;
 Lu ne esis travundita da ta glorioza stroki
 Qui, supresinte lua vivo, eternigas lua nomo ;
 Lu semblis triumfanta e tala quala nia Cesar,
 Kande ica vinkoze sur sua charo eniras Roma.
 Pos ke me kelke pavorabis ye lua aparo,
 Lu dicis a me : « Granteg ad irgu quan tu volos la favoro
 Qua debesas a me, ho ne-gratitudoza, e, ca dio fininte,
 Plorez libere la spozero quan tu preferis kam me. »
 Ye ta paroli me fremisis, mea anno troubleskis ;

Pose, despia amaso de kristani,
Por hastigar la realigo di ta fatal diskurso,
Jetus Polyekutos ye la pedi di lua rivalo.
Subite, por sokursar lu me advokis mea patro.
Ho ve! — lo esas to quo igas me pardesesperar —
Me vidis mea patro ipsa, tenante poniardo en la manuo,
Enirar kun brakio levita por trapikar lua pektoro.
Lore, mea doloro tro akra konfuzigis ita imaji;
La sango di Polyekutos satisfacis lia furii;
Me ne savas quale nek kande li ocidis lu,
Ma me savas ke a lua mortigo omni kontributis:
Yen quala esis mea sonjo.

STRATONIKE

Advere, ol esas trista;
Ma vua anno devas rezistar ta pavoro:
Ta viziono povas per su genitar kelka pavoro,
Ma ne darfas donar a vu justa teroro.
Ka vu povas timar mortinto? Ka vu mustas timar patro
Qua afecionas vua spozo, quan vua spozo veneracas,
Qua per justa selekto donis vu kom spozo a lu
Por igar lu hike sua ferma e fidinda helpanto?

PAULINA

Lu ipsa dicis a me lo sama e mokas mea pavori;
Ma me timas la komploti e la sorci dil kristani,
Me timas ke la kristana trupacho, ye mea spozo
Venjos tante multa sango quan varsis mea patro.

STRATONIKE

Lia sekto esas dementa, despia e sakrilejema,
Ed en sua sakrifiko uzas sorcili;
Ma lia furio saciesas per ruptar nia altari:
Li odias nur la dei e ne la homi,
Irge quanta severeson on praktikas kontre li,
Li sufradas sen-murmure e mortas joyoze;

E, depos ke li traktesas quale Stato-kriminanti,
On ne povas akuzar li pri un sol asasino.

PAULINA

Taceskez, mea patro venas.

.....

CENO IV

Felix, Albinus, Paulina, Strattonike.

FELIX

Ho filiino! da tua sonjo
Me, quale tu, en stranja pavori sinkesas.
Quante me timas olua efekti, qui semblas proximskar!

PAULINA

Qua pavoro subite emocigas vu?

FELIX

Severus ne esas mortinta.

PAULINA

Quale nin domajas lua vivo?

FELIX

Il esas la favorato di l'imperiestro Decius.

PAULINA

Pro salvir lu ek l'encemika manui,
Il darfis esperar tante alta rango.
La Fato, oftege desfavoroz al noblega kordii,
Ulfoye rezolvas agar yuste por li.

FELIX

Il ipsa venas adhike.

PAULINA

Il venas ?

FELIX

Tu balde vidós lu.

PAULINA

Lo esas troa ! Ma quale vu povas savar lo ?

FELIX

Albinus renkontris lu en la vicina ruo ;
 Amaso de kortani akompanas lu,
 E lo sufice montras quanta esas lua rango ed influo ;
 Nu ! Albinus, ridicez ad el to quon ilua servisti dicis a tu.

ALBINUS

Vu savas quala esis ta granda kombato
 Quan lua su-sakrifiko igis tante fortunosa por ni,
 Kande l'imperiestro kaptita, liberigite da lua mano,
 Ri-fortigis sua trupo ja deskurajigita,
 Dum ke lua braveso opresis da l'enemika tro-multeso.
 Vu savas quanta honori tributesis a lua mani,
 Pos ke on ne povabis trovar lu inter la mortinti.
 Nam la rejo di Persia imperabis forportar lu.
 Ca monarko, spektinte lua prodaji e granda kurajo,
 Deziris konoceskar lua vizajo ;
 On pozis lu en la rejo-tendo ube la travundito,
 Quankam semble mortinta, ecitis jaluzeso che nulli ;
 Balde lu montris ula vivo-signo ;
 Ta jenerosa princo ravisesis pri lo
 E, joyeskante, malgre sua recenta desfortuno,
 Il honorizis la braveso di ta viro qua efektigabis ol ;
 Il igis lu flegesar, la kuracado esis celata ;
 E, kande pos un monato lua stando esis perfekta,
 Il ofris ofici, federo, trezori,
 E vane facis mil esforci por konquestar Severus.
 Lore, laudeginte lua refuzi,

Il sendis a Decius kambio-propozo pri lu ;
 E quik l'imperiestro, plenigita per joyo,
 Ofris al Persa rejo lua frato e cent chefi segun lua selekto.
 Tale la bravega Severus retro-venis en la kampeyo,
 E recevis la preco di sua alta braveso ;
 La favoro da Decius esis lua digna rekompenco.
 Itere eventis kombato, e ni surprizesis,
 Tamen ta desfortunajo efikis kresko di lua glorio,
 Nam lu sola restauris l'ordino e prokuris la vinko
 Tante bela e kompleta, e per tanta prodaji,
 Ke tributo pagersis a ni, e paco eventis.
 L'imperiestro, qua senlimate afecionas lu,
 Pos ta granda suceso sendis lu en Armenia ;
 Lu venas adhike por anunciar ta novajo
 E facar homajo pri lo al dei per sakrifiko.

FELIX

Ho ! en qua stando jacas nun mea fortunio !

ALBINUS

Yen to quon me saveskis de ulu de lua sequantaro ;
 E me adkuris, Sinioro, por preparar vu ad lo.

FELIX

Ha, filiino, lu sendube venas por spozigar tu ;
 La su-dicanta sakrifiko esas por lu kozo poke importanta ;
 Ol esas nura pretexto sugestita da l'amoro.

PAULINA

Lo esas posibla, nam il me amoris karege.

FELIX

Quanton il permisos a sua rankoro !
 Til qua punto lua venjon ecitos
 Justa iraco kun tanta potenteso !
 Lu perisigos ni, ho filiino !

PAULINA

Il esas tro grandanma !

FELIX

Vane tu probas quietigar tua desfortunoza patro ;
 Lu ruinos ni, filiino. Ha ! regreto qua mortigas me :
 Ne prizir la vertuo pro ol sola !
 Ha ! Paulina, tu ya troe obediis me ;
 Tua inklineso esis bona, tua devo faliigis ol.
 Quante avantaĵoza por me esabus tua rebeleso !
 Ol shirmabus me kontre ica deplorinda situeso.
 Se ula espero restas por me, ol nun jacas
 Nur en l'absoluta dominaco quan tu havis sur lu.
 Utiligez por l'avantaĵo di me l'amoro qua posedas lu,
 E de ube venas mea malajo tu ektirez la remedio.

PAULINA

Me ! Me ri-vidor tante potentia vinkinto ?
 Ed aparor koram okuli qui tra-vundas mea kordio ?
 Ho patro ! me esas muliero e me konocas mea febleso ;
 Me ja koncias ke mea kordio emocas pri lu
 E, malgre mea mariaĵo-juro, ol forsan balde exhalos
 Ul sospiro ne-digna de vu e de me.
 Me ne volas vidar lu.

FELIX

Ri-fermigez kelke tua anno.

PAULINA

Lu esas ankore aminda e me esas ankore muliera :
 Pro la povo quan lua regardi havis a me,
 Me ne audacas tote fidar a mea vertuo.
 Me ne volas lun vidar.

FELIX

Oportas vidar lu, filiino ;
 Se ne, tu sakrifikos tua patro e tua tofa familio.

PAULINA

Me devas obediar, pro ke vu imperas ;
 Ma ponderez la danjeri en qui vu enduktas me.

FELIX

Tua vertuon me konocas.

PAULINA

Ol sendube vinkos ;
 Ne pri la rezulto pavoras mea anno ;
 Me timas ta harda kombato e ca granda trubli
 Quin ja naskigas en me la rebelesko dil kordio ;
 Ma, pro ke me koaktetas kombatar adverso amorata,
 Grantez ke me darfos fortigar me kontre me ipsa,
 E ke per kelka intervalo me preparos me a vidar lu.

FELIX

Me iras til avan la muri por aceptar lu ;
 Rivokez dume tua depresita forco,
 E meditez pri ke tu havas nia destino en tua manui.

PAULINA

Yes, me volas itere domtar mea sentimenti,
 Por igar me viktimo di vua imperi.

...
 ...
 ...

AKTO II

.....

CENO I

Severus, Fabianus.

SEVERUS

Dum ke Felix ordinas la sakrifiko,
Ka me povos utiligar tempo tante oportuna por mea deziri ?
Ka me povos vidar Paulina e facar a lua bel okuli
La suprema homajo quan on facas a la dei ?
Me ne celas de tu ke por lo me venas ;
Lo cetera esas pretexto por alejar mea chagreno ;
Me venas sakrifkar, yes, ma a lua beleso
Me venas imolar omna mea voli.

FABIANUS

Vu vidos el, Sinioro.

SEVERUS

Ho kolmo dil joyo !
Ma ka me havas ankore a me vidar el !
Kad ul restajo de amoro ankore videsas en el ?
Qua trublon o raviseson citas en el mea veno ?
Ka me darfas esperar omno de ta fortunoz intervido ?
...Nam me preferus mortar kam tro-uzar
La rekomendo-letiri quin me havas por spozigar el ;
Li esas por Felix e ne por urjar el ;
Mea kordio nultempe rezistis lua deziri ;
E se la lua (por mea desfortuno) esus chanjinta,
Me ipse vinkus me e postulus nulo.

FABIANUS

Vu vidos el, lo esas omno quon me darfas dicar.

SEVERUS

Quo do fremisigas tu ed igas tua kordio sospirar ?
Kad ol ne plus amoras me ? Klarigez a me ta punto.

FABIANUS

Ka vu kredos me, Siniro ? ... Renuncez vidar el ;
Honorizez per vua amoro plu nobela mulieri :
Vu trovos en Roma mult altra amrantini,
E pro l'alta grado di vua potenteso e honoro,
La maxim eminenti aceptos vua amoro quale fortunato.

SEVERUS

Per tante desnobla sentimenti me abasus mea anmo ?
Me judikus Paulina kom inferior a mea destino ?
El ipsa plu bone konduitis, me devas imitar el,
E me prizas mea fortunato nur por meritar el.
Me vidos el, Fabianus, tua paroli tedas me ;
Ad el me facos homajo per ta alt ofico
Quan me chancoze aquiris en la kombati
Serchante morto digna de lua amoro ;
Tale, lua esas mea rango, lua mea honori,
E lua esas lo omna di me.

FABIANUS

Tamen me itere dicas : ne ri-videz el.

SEVERUS

Ha ! lo esas troa ; fine explikez a me ta punto :
Kad el montris su kolda kande tu pregis elu ?

FABIANUS

Me timegas dicar lo a vu ; el esas...

SEVERUS

Nu ?...

FABIANUS

Mariajita.

SEVERUS

Sustenez me, Fabianus ; ta fulmino-stroko esas terorigiva,
E tante plu dolorigas me quante plu ol surprizas me.

FABIANUS

Siniro, quon divenis vua grandanma kurajo ?

SEVERUS

En ta evento, la fermeso esas defacile praktikebla ;
Tanta chagreni opresas mem granda kordio ;
La maxim forta vertuo per lo senvigoreskas ;
E l'anmi dominacata da tanta bel amoro
Min trublesas dal morto kam da tala surprizi.
Me ne plus posedas me kande me audas ta novajo.
Paulina esas mariajita !

FABIANUS

Yes, de du semani ;

Polyeuktos, un de la plu eminenta nobeli de Armenia,
Juas l'imensa dolceso di lua mariajo.

SEVERUS

Adminime me ne darfas blamar el pro mala selekto ;
Polyeuktos esas nobela e decendas de rejo-sango.
Ma to feble alejas mea sen-remedia defeliceso ;
Ho Paulina ! videskar ke altru posedas vu !
Ho Cielo qua malgre omno konservis mea vivo,
Ho Fato qua ri-donis a me espero pri mea amoro,
Retro-prenoz ta favoro quan vi donis a me,
E retro-donez la morto quan vi for-prenis de me !...
Me tamen videz el, ed en ica tristega loko
Me par-mortez adiante el !
Kun-portante en mea kordio lua imajo che la mortini,
Me darfez facar ad el homajo per mea expiro !

FABIANUS

Ponderez, Siniro...

